

Кругі ганчарныя, кругі жыццёвыя



Мы з Юрыем Боўдам, майстрам керамічнай справы з Бабруйска, абходзім ягоныя ўладанні. Гаспадар расказвае, паказвае. На хвілінку затрымаўшаца каля ганчарнага круга: «Ужо дзень колькі не дакранаўся да яго...» Сразумела чаму: выязджаў у Мінск, дзе атрымліваў спецыяльную прэмію ў намінацыі «Народная творчасць» з'ездом самога Прэзідэнта краіны. Хвалючыся момант! Такое выпадзе далёка не кожнаму. Юрый Іванавіч па праву заслужыў, таму што ўжо больш за тры дзесяці гадоў займаецца ганчарнай справай. Свой стыль, адметнае выкананне. Нездарма жён — пераможца рэспубліканскага конкурсу «Ганчарны круг» — завабываў Гран-пры на «Славянскім базары», ягоныя вырабы дэманстраваліся ў Германіі, Францыі, іншых краінах.

Канешне, мы цікавіліся, як Юрый Іванавіч прайшоў да гэтай справы. «Яго вялікасць выпадак, — адказаў ён, — пасля васьмігодкі наважваўся ісці працаваць у аўтапарк. Там мой дзядзька: думаў, падмога будзе. А тут прачытаў у гарадской газеце: набіраюць вучняў у керамічны цэх, што ў прыгранаднай Цітаўцы. Дык я ж сам адтулі! Ды яшчэ і някепскія вучнёўскія аб'яцалі плаціць, гэта для мяне важна, я з мнагадзённай сям'і. Так

і аказваўся на вытворчасці». Толькі яна прыняла з усёй строгаасцю. Даводзілася ў прамым сансе гэтага слова навобмацка асвоіваць прафесію. Гэта значыць, вучыўся на кончыках пальцаў адчуваць гліну. Тонкае ўмельства. Не кожнаму і паддасца. Два ягоныя таварышы сышлі «са сцэны». А ён дамоўна сваяго! Толькі калі выкруціў першы збан, падышоў старэйшы работнік Міхаіл Ламака і распласкаваў выраб зверху данізу: «Паглядзі, таўшчыня «гуляе», а трэба, каб быў роўны, прапарцыянальны, тады яму і зносу не будзе». А чым вымяраць? Спецыяльнага інструмента няма. Давялося на вока, праз сваё адчуванне. Так і на практыкаваўся. На выраб таго ж гладыша і мінуты не затрачываў.

— Ну, Юрка, — падышоў да яго

Ламака, — хутка не ты ў мяне, а я ў цябе буду ў вучня!

Асвоіў прафесію не за тры месяцы, як прадугледжвалася, а за два. Навучыўся не толькі фармаваць, але і абпальваць, рабіць паліўку. Някепскую зарплату атрымліваў. А галоўнае, даспадобы была справа, якой займаўся. Перад арміяй працаваў і пасля вярнуўся зноў сюды. Яшчэ некалькі гадоў аддаў вытворчасці. Ужо да таго напрактыкаваўся, што мог з закрытымі вачыма вывесці той жа збан, іншы выраб. Трохі ўжо і надакучыць стала. Адчуў: нешта трэба шукаць іншае.

А тут якраз падварнулася вакансія ў гарадскім мастацкім вучылішчы, якое ўзначальваў вопытны кіраўнік кандыдат педагогічных навук Аркадз Ларын. Той адразу разумеў, што Боўда — з неардынарных. Давярыў яму групу навучэнцаў-ганчарнікаў. Юрый Іванавіч з уласівым яму імпаттам узвёў за справу, расказваў, паказваў. «Цяжэй, канешне, — успамінае, — было з дзяўчытамі, бо ім даводзілася раставацца са сваім манікіюрам...» Тым не менш да яго ішлі, прасіліся. За непрацяглае час бо спецыялістаў ганчарнай справы выйшлі са сцен вучылішча. Дарчы, многія былыя вучні падтрымліваюць сувязь і зараз. Як той, напрыклад, Любімаў з Шумлінскага раёна, які нядаўна ліст даслаў з просьбай падзяліцца вопытам работы. Цяпер патрэбен, а тады ты больш сумленна выконваў свой абавязак. Перадаваў веды і адначасова набываў іх у Віцебскім педінстытуце, на завочнае аддзя-

ленне якога паступіў. Ды і вопыт калег, такіх, як Анатоль Концуп, Валерый Калтыгін і іншыя, не прайшоў дарэмна. Многае як бы нанова адкрываў для сябе. І гэта новае патрабавала іншага прыкладвання сіл.

Так і аказваўся ў гаспадарча-разліковым аб'яднанні «Стары майстар», што пры Бабруйскім раённым аддзеле культуры. Там — шырокае поле дзейнасці па выкананні заказаў для ўстаноў культуры горада і раёна, усёй Магілёўскай вобласці. Ды і было дзе разгарнуцца — свая база, у тым ліку керамічная. Два дзсяткі майстроў рознага накірунку — цесляры, мастакі-афарміцелі, рэзчыкі па дрэве, іншыя спецыялісты. Народ падабраўся творчы, ініцыятыўны. Афармленне інтэр'ера Осаўскага дома культуры, пакоя шлюбаві ў Туголіцы, танцавальнай залы ў Гарбачэвічах, іншых культурна-ахова — справа іх рук.

Боўда — галоўная дзеючая фігура «Старога майстра». У той жа раёнай бібліятэцы зрабіў такі дзівосны камін. Посуд, вазы, іншыя вырабы — усё ягонае. Хлопцы на яго маліліся: «Іванчы, ты як паставіш кропку сваёй кэрмікай, дык зайдзасць бярэ!» Хаця ўсё гэта не без цяжкасцей давалася. Бо тую ж гліну знайсці, паліўку, эмалі зважылі... Ды выкручваліся нежк.

— Нягледзячы ні на што, — расказвае майстар, — я жыву! Майстарню, на якую ў аддзеле культуры не знаходзілася сродкаў, узвёў арэнду. Цяпер рамонт — мой клопат. Абсталяванне таксама сам зрабіў. Як тую ж печ аблалу, ганчарны круг, пад які прыстасоваў электрамяса-



рубку, шмат чаго іншага. Але ж і раблю тое, што пажадаю. Магу і дзень, і два, і тыдзень патраціць на свой выраб.

Членства ў Саюзе майстроў народнай творчасці дазваляе зменшыць аплату арэнды майстарні, камунальных паслуг, энергасурсыў. Ды тую ж гліну, якую трэба было доўга рыхтаваць, бярэ на «Бабруйскім мастацкім раёнцы», дзе некалі сам працаваў. Гэта добрая падмога, ад якой нельга адмаўляцца.

Назрваў, як Боўда ўключаецца ў работу: бярэ важкі кусок гліны, адразуе ад яго частку, камечыць у рукі, нібыта перадае (балазе толькі не размаўляе з ёй) сваю цэпную, пшчыту. Потым кладзе размякчаны камяк на ганчарны круг і пачынае... І тады здаецца, нічога для яго важней няма: майстар і ягоны выраб — адзінае цэлае!

Мне думаецца, Боўда не выпадкова прайшоў у ганчарнае мастацтва. Гэта сам лёс яго прывёў. І хай гэтаму мастацтву ён доўга служыць!

Мікалай ДАВІДОВІЧ, «Р»
На здымках: Юрый БОЎДА; ягоныя вырабы.

Фота аўтара